

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Täysistunto

Yhdenvertaisuusvaltuutettu, asianomistajan suostumus, vireillepano-oikeus, tutkimatta jättäminen

Diaarinumero: YVTLTK/143/2016

Antopäivä: 10.10.2017

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että yhdenvertaisuusvaltuutetulla on oltava asianomaisen suostumus saattaakseen syrjintäasian lautakunnan käsiteltäväksi lain 20 §:n 3 momentissa säädettyjä toimenpiteitä varten.

Koska yhdenvertaisuusvaltuutettu ei selvittänyt, että sillä olisi tällainen suostumus, lautakunta jätti hakemuksen tutkimatta.

(Lainvoimainen)

Asian tausta

Kuntosali V ilmoitti marraskuussa 2015 Facebook-sivuillaan ja paikallislehdessä seuraavasti: "Kuntosali V pysyy jatkossakin kotimaisena salina. Ulkopuolisen tahon toimesta alueelle majoittuvat maahanmuuttajat eivät tule salille asiakkaiksemme, koska kuntosalin jäsenmäärä on täynnä." Kaksi yksityishenkilöä teki kuntosalin ilmoittelusta kantelun yhdenvertaisuusvaltuutetulle.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun vaatimukset

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pyytää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa selvittämään, onko vastaaja rikkonut ilmoittelullaan syrjinnän kieltoa. Jos kieltoa on rikottu, yhdenvertaisuusvaltuutettu pyytää lautakuntaa kieltämään vastaajaa jatkamasta ja uusimasta syrjivää menettelyään sekä asettamaan kiellon tehosteeksi uhkasakon.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun vaatimusten perusteet

Yhdenvertaisuusvaltuutettu epäilee vastaajan halunneen ilmaista tiedotteillaan, etteivät turvapaikanhakijat, jotka asuvat kuntosalin kanssa samassa rakennuksessa sijaitsevassa vastaanottokeskuksessa, ole tervetulleita kuntosalin asiakkaiksi. Tämä on yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan etniseen alkuperään, kansalaisuuteen tai muuhun henkilöön liittyvään syyhyn perustuvaa syrjintää.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu ei väitä, että vastaajan menettely olisi kohdistunut sille vastaajan menettelystä kantelun tehneisiin henkilöihin. Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännön (Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding v. Firma Feryn NV, C-54/07, 10.7.2008) perusteella, että käsillä olevassa asiassa voidaan ryhtyä toimenpiteisiin ilman, että asiassa on yksilöitävissä ketään syrjintää kokenutta henkilöä.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu viittaa myös syrjintälautakunnan päätökseen asiassa, jossa oli kysymys erään kunnan menettelystä saamenkielisten palvelujen järjestämisessä. Kyseisessä asiassa ei yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan yksilöity lainkaan asianomistajaa (tarkoittaen syrjintälautakunnan päätöstä asiassa 2008-367/Pe-2, 11.12.2008).

Vastaajan vastaus

Vastaaja kiistää valinneensa asiakkaitaan etnisiin perustein.

Vastaajan vastauksen perustelut

Vastaaja toteaa halunneensa ilmaista tiedotteellaan, että kuntosalin jäsenmäärä oli kyseisellä hetkellä täynnä eikä salille ollut mahdollista ottaa uusia asiakkaita. Lisäksi tiedotteen tarkoituksena oli oikaista virheellinen huhu vuokrasopimuksen siirtymisestä ulkomaiseen omistukseen.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta jättää hakemuksen tutkimatta, koska yhdenvertaisuusvaltuutetulla ei ole yhdenvertaisuuslain 21 §:n 2 momentissa edellytettyä asianomaisen suostumusta asian saattamiseksi lautakunnan käsiteltäväksi.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 21 §:n 2 momentin mukaan syrjintää tai vastatoimia koskevan asian voi saattaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi lain 20 §:n 3 momentissa säädettyjä toimenpiteitä varten se, joka katsoo joutuneensa syrjityksi tai vastatoimien kohteeksi (asianomistaja), sekä asianomistajan suostumuksella myös yhdenvertaisuusvaltuutettu tai yhdenvertaisuutta edistävä yhteisö.

Rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta annetun neuvoston direktiivin (2000/43/EY, syrjintädirektiivi) 2 artiklan 1 kohdan mukaan kyseisessä direktiivissä yhdenvertaisen kohtelun periaatteella tarkoitetaan, ettei minkäänlaista rotuun tai etniseen alkuperään perustuvaa välitöntä tai välillistä syrjintää saa esiintyä.

Syrjintädirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan kaikkiin henkilöihin sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, kun kyseessä on muun muassa yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palvelujen saatavuus ja tarjonta.

Syrjintädirektiivin 7 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yhdistykset, järjestöt ja muut oikeushenkilöt, joilla kansallisessa lainsäädännössä vahvistettujen perusteiden mukaisesti on oikeutettua etua sen varmistamisesta, että kyseisen direktiivin säännöksiä noudatetaan, voivat aloittaa direktiivin mukaisten velvoitteiden täytäntöönpanemiseksi säädetyt oikeudelliset ja/tai hallinnolliset menettelyt joko kantajan puolesta tai häntä tukeakseen tämän suostumuksella.

Suomen perustuslain 2 pykälän 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Asian arviointi

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, ettei syrjintädirektiivi edellytä, että yhdistysten, järjestöjen tai muiden yhdenvertaista kohtelua edistävien oikeushenkilöiden tulisi voida aloittaa direktiivissä tarkoitettu menettely myös silloin, kun asiassa ei ole yksilöitävissä ketään syrjintää kokenutta asianomistajaa.

Euroopan unionin tuomioistuimen asiassa Firma Feryn antaman tuomion mukaan (tuomio 10.7.2008, C-54/07, EU:C:2008:397) välittömän syrjinnän olemassaolo ei edellytä, että asiassa voidaan yksilöidä henkilö, joka väittää joutuneensa tällaisen syrjinnän kohteeksi (tuomion 25 kohta). Kuitenkin kysymys siitä, mikä on syrjintädirektiivissä tarkoitettua välitöntä syrjintää, on erotettava kysymyksestä, joka koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteamista ja sanktioimista koskevia oikeuskeinoja (tuomion 26 kohta). Syrjintädirektiivin 7 artiklan mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetun kaltainen toimija voi aloittaa kantajan suostumuksella joko kantajan puolesta tai häntä tukeakseen syrjintädirektiivin mukaisten velvoitteiden täytäntöönpanemiseksi säädetyn oikeudellisen ja/tai hallinnollisen menettelyn. Syrjintädirektiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan tällöin on kuitenkin kyse vähimmäisvaatimuksesta ja jäsenvaltiot voivat siten ottaa käyttöön tai pitää voimassa syrjintädirektiivin nähden edullisempia kansallisia säännöksiä, joilla turvataan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

Näin ollen se, tarjotaanko kansallisessa lainsäädännössä mahdollisuus ryhtyä oikeudellisiin tai hallinnollisiin menettelyihin myös silloin, kun yhdenvertaista kohtelua edistävä elin ei toimi kenenkään syrjinnästä väitetyksi kärsineen, yksilöitävissä olevan henkilön puolesta, on kansallisen lainsäätäjän päätettävissä. Suomessa lainsäätäjä on päättänyt antaa yhdenvertaisuusvaltuutetulle mahdollisuuden saattaa syrjintäasia yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi silloin, kun sillä on asianomistajan suostumus. Tämä ilmenee selkeästi yhdenvertaisuuslain 21 pykälän 2 momentista.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta tai sitä edeltänyt syrjintälautakuntakaan eivät ole ratkaisukäytännöissään katsoleet, ettei yhdenvertaisuusvaltuutetulla (aiemmin vähemmistövaltuutetulla) tarvitsisi olla asianosaisen suostumusta saattaakseen asian lautakunnan käsiteltäväksi. Vähemmistövaltuutetulla oli asianosaisten suostumus myös syrjintälautakunnan käsittelemässä asiassa, joka koski kunnan menettelyä saamenkielisten palvelujen järjestämisessä (2008-367/Pe-2).

Ottaen huomioon perustuslaista ilmenevän lainalaisuusperiaatteen, yhdenvertaisuuslain 21 pykälän 2 momentin ja syrjintädirektiivin 7 artiklan 2 kohdan sanamuodot sekä edellä todetun Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että yhdenvertaisuusvaltuutetulla on oltava asianomaisen suostumus saattaakseen syrjintäasian lautakunnan käsiteltäväksi lain 20 §:n 3 momentissa säädettyjä toimenpiteitä varten. Koska yhdenvertaisuusvaltuutettu ei ole selvittänyt, että sillä olisi tällainen suostumus, lautakunta jättää hakemuksen tutkimatta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 21 § 2 momentti

Rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta annettu neuvoston direktiivi (2000/43/EY) 2 artikla 1 kohta, 3 artikla 1 kohta ja 7 artikla 2 kohta

Suomen perustuslaki (731/1999) 2 § 3 momentti

Muutoksenhaku

Liitteenä

Asian ovat päättäneet Tuomas Ojanen (puheenjohtaja), Timo Harrikari, Merja Heikkonen, Paula Ilveskivi, Riitta-Maija Jouttimäki, Juha Lavapuro, Katja Leppänen, Jukka Lindstedt, Husein Muhammed, Jukka Siro, Sonya Walkila, Elina Castrén, Samuli Laulumaa. Asian esittelijä Hanna Kiiskinen.